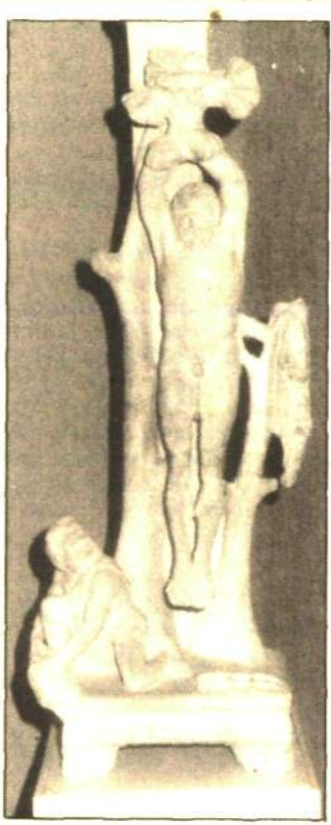

Marsyas heykeli dönüyor

► Manisa'nın Sarıgöl ilçesinden kaçırılan "Marsyas" heykeli ve Aydın'ın Afrodisyas antik kentinden götürülen "Kıvırcık Saçlı Erkek" kabartması, yayınlarımız üzerine bugün New York'tan Türkiye'ye geliyor.

► İki tarihi eser, Girlandlı Lahit'te izlenen yöntemle geri alınırken, Gaziantep'ten kaçırılan "Atadam ve Herkül" mozayigi, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün beceriksizliği nedeniyle geri alınamadı.

ÖZGEN ACAR'ın haberi

■ *Arka Sayfada*

Çobanların atası yurduna dönüyor

New York'ta şimdi kapanmış olan Atlantis adlı antika galerisinde sergilenen Marsyas heykeli için danışman ortak Robert Hetch, 540 bin dolar değer biçmişti.

Selim Dere

ABD'ye yerleşen ünlü kaçakçı

Selim Dere, 1970'li yıllarda Antalya'nın Perge antik kentinde bulunan ve "Herkül'ün 12 işi"ni anlatan ünlü mermer lahtın kaçırlması olayının mimarlarından. Mardinli Süryani bir ailedendir. Yıllarca Kapalıçarşı'da kuyumculuk yapmış ve çeşitli kaçakçılık olaylarına karışmıştır. Daha sonra Amerika'ya göç etmiş ve New York'taki "Fortuna" adlı galeriden başka New Jersey Eyaleti'nde bir kuyumcu-antıkacı dükkanı da açmıştır. Türk ve Amerikan vatandaşdır.

Marsyas kimdir?

Apollon'u yenen çoban

"Marsyas" özbeöz, kaval çalan tüm Anadolu çobanlarının atadedesidir. Adı Yunan gibi görünürse de Yunanların koruyucu tanrısı Athena'nın gadrine uğrayan bir Anadoluludur. Kavalın iki borulu olanını Marsyas'ın "insanlık ötesi" bir beceri ile çalmakta olduğu söylenir. Yunan tanrı Apollon'la yaptıkları müzik yarışmasını Marsyas kazanmıştır. Ancak Yunan tanrı, Marsyas'ı bileklerinden bir ağaca asırıp üstelik derisini canlı canlı yüzdürmüştür. Heykel, Marsyas'ı bu ceza uygulamasında göstermektedir.

Atadam ve Herkül

Büyülü kanın öyküsü

Deianeira, antik Yunan'da bir kralın kızıdır. Gerçekte babası tanrı Dionysos'tur. Gelmiş geçmiş en güçlü yaratık -yarıtanrı- Herkül'ün eşi. Herkül'ün sürgüne gidişinde eşi de yanındadır. Atadam, nehri sırtında geçirdiği güzel kadına sarkıntılık eder. Herkül, zehirli okla adamı öldürür. Nessos ölmeden önce yarasından akan kanın ileride kendisine yarayacak bir büyü olduğunu söyler. O ay kan zehirli oktan dolayı öldürücüdür. Çift gidecekleri yere ulaşır. Herkül'ün gözü başka bir kadındadır. Eşi, büyü kandan sürülü gömleği Herkül'e gönderir. Herkül, gömleği giydiğinde derisi kumaşa yapışır ve soyulur. Acılara dayanamayan Herkül kendisini ateşe atar ve eşi de intihar eder. Mozaikte öykünün 'atadam' bölümü işlenmekteydi.

ÖZGEN ACAR

Türkiye'den son yıllarda New York'a kaçırılan üç değerli tarihsel eserden ikisi bugün geri geliyor.

Cumhuriyet'in ortaya çıkardığı, Manisa'nın Sarıgöl ilçesinden kaçırılan "Marsyas" heykeli ve Prof. R.R.R. Smith'in saptadığı Aydın'ın Afrodizyas antik kentinden götürülen "kıvrık saçlı erkek" kabartması bugün Türkiye'ye dönün iki eseri oluşturuyor.

Buna karşılık FBI'in New York'ta bulup Kültür Bakanlığı'na bildirdiği, Gaziantep'in Nizip İlçesi'nden kaçırılan "Atadam ve Herkül" mozaigi ise Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün "beceriksizliği" nedeniyle geri alınamadı.

Marsyas heykeli

Cumhuriyet'te 19 Eylül 1990'da Manisa'nın Sarıgöl İlçesi Bağlıca Köyü'ndeki pamuk tarlasında Abdurrahman Çetin (35) adlı bir köylünün, eşi ve baldızı ile birlikte çift sürerken "Marsyas" heykelini buluşunu ve New York'a kaçırılış öyküsünü kanıtlarıyla açıklamıştı.

Anımsanacağı üzere Çetin, heykeli evinde televizyonun yanına süs diye koymuş ve gelen çeşitli kaçakçılara bunu satmamıştı. Ancak Çetin bir akşam meyhanede bir kaçakçı grubu ile içki içip sarhoş olunca, heykeli 7 milyon liraya (o zaman 1000 dolar) elden çıkarmıştı.

Daha sonra yapılan bir ihbarda, gerek kendisi ve gerek Türkiye'nin bir numaralı eski eser kaçakçısı "Kolasın Ailesi"nden Ali Kolasın ve öteki suç ortakları yakalanmışlardı. Ancak heykel yurtdışına kaçırılmıştı.

Bu arada kaçakçılardan birinin çektiği bir fotoğrafın fotokopisini, konuyu yakından izleyen Manisa Müzesi Müdürü Hasan Dedeoğlu Amerika'da aramam için bana vermişti.

Bu heykeli şimdi kapanmış olan "Atlantis" adlı antika galerisinde gördükten sonra, gizlice fotoğrafını sağlamış ve bazı Amerikalı tanıkların adını da saptadıktan sonra yayımlamıştım.

Kendileriyle konuştuğum galerinin sahibi Jonathan Rosen

Manisa'nın Sarıgöl ilçesinden kaçırılan "Marsyas" heykeli ve Aydın'ın Afrodizyas antik kentinden götürülen "Kıvrık Saçlı Erkek" kabartması bugün Türkiye'ye geliyor. Gaziantep'ten kaçırılan "Atadam ve Herkül" mozaigi ise Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün beceriksizliği nedeniyle geri alınamadı.

Sarıgöl'de bir meyhanede 7.5 milyona satıldı

Marsyas heykelinin kaçırılış öyküsü

Manisa'nın Sarıgöl ilçesi, Bağlıca pamuk tarlasında bir köylü tarafından bulunan 'Hazreti İsa kılıklı' Marsyas heykeli uzun süre evin süs eşyası oldu.

Antika kaçakçıları köylünün peşine düştüler. Köylü bir gece içkiyi fazla kaçırınca Marsyas'ı 7.5 milyon liraya sattı. Heykel Kolasın ailesi tarafından yurtdışına çıkarıldı. Ancak heykelin, köylünün evindeki fotoğrafı ona sahip olmak isteyen bir başka kaçakçı tarafından çekilmişti.

Marsyas heykelinin kaçırılma öyküsü 19 Eylül 1990 tarihli Cumhuriyet'te ayrıntılarıyla açıklanmıştı.

ve danışman-ortak Robert Hecht, bu heykelin satış fiyatının 540 bin dolar olduğunu bana açıklamıştı.

Cumhuriyet'in yayını üzerine, zamanın Kültür Bakanlığı, Türk hükümetinin New York'taki Amerikalı avukatlarını harekete geçirmişti. Yapılan görüşmelerde bir sonuç alınmayınca avukatlar, Rosen aleyhine dava açmaya karar vermişlerdi.

Ancak bu sırada daha önce Cumhuriyet'in bir başka yayını üzerine "Brooklyn Müzesi"nden geri getirttiği "Girlandlı Lahit"teki yöntemin bu olayda da devreye konulması kararlaştırıldı.

Buna göre Rosen, heykeli Amerika'daki bir Türk vakfına

bağışlayacak ve New York'taki değeri olarak saptanan 600 bin doları (18 milyar lira) da vergisinden düşecekti.

Rosen, 1984'te Türkiye'den kaçırılan Elmalı Definesi'nden, 225 bin dolara aldığı bir gümüş sikkeyi de 275 bin dolara (8.3 milyon liraya) satan New York'un ünlü koleksiyoncu-tüccar-emlak komisyoncusuydu. Bu sikke daha sonra 600 bin dolara (18 milyar lira) satılarak bir dünya rekoru kıracaktı.

Taraflar arasında varılan anlaşma gereğince, Rosen'in "Amerikan Türk Vakfı"na bağışladığı Marsyas heykeli, iki yıl süre ile New Jersey eyaletindeki Princeton Üniversitesi'nin müzesinde sergilendi.

Amerikan vergi yasaları, müze, sanat kuruluşu, üniversite ve sağlık kuruluşlarına yapılan bağışların vergiden düşmesini öngörüyor. Girlandlı Lahit'te olduğu gibi, yasadaki süre dolduğu için Marsyas heykeli de bugün Türkiye'ye getiriliyor.

Arkeologlar, Marsyas heykeli olarak tanımlanan eserin, gerçekte döneminde bir zengine atı villada bir bahçe masasının mermer ayağı olduğunu söylüyorlar.

'Kıvrık saçlı erkek'

Prof. R.R.R. Smith'in, New York'un ünlü Madison Avenue'sünde "Fortuna-Kader" adlı antika galerisinin vitrininde gördüğü bir mermer kabartmanın, kazı başkanlığını yaptığı Afrodizyas'tan çalınmış olduğunu Türk hükümetine bildirdiğini geçen yıl duyurmuş-tuk.

Prof. Smith, "1984'te bulunan bu parça 1989'dan beri kayıptı. Kıvrık saçlı, genç bir erkek başından oluşan Girlandlı bir maskin parçasıydı" demişti.

Prof. Smith, konu ile ilgili gerekli kanıtları Kültür Bakanlığınca ve Türk hükümetinin New York'taki avukatlarına

iletmiş ve durum derhal Amerikan FBI polisinin "Sanat Hırsızlığı" bölümüne bildirilmişti.

Her iki eseri bugün Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. Engin Özgen Türkiye'ye getiriyor. Bu arada bir Amerikalının başlattığı bir başka mermer kırış parçası da bu eserlerle birlikte Türkiye'ye gelmiş olacak.

Bu olaylar, önemli bir başka gerçeği de ortaya çıkardı. Genel müdürlük, bazı gazetelere FBI ile işbirliği yapıldığını duyurdu.

Atadam ve Herkül Mozaigi

Türk avukatlarının girişimi ile FBI Sanat Hırsızlığı Bölümü'nden dedektif Keith Paul, 3 Şubat 1993 günü, sahibi sabıkalı eski eser kaçakçılarında Selim Dere'nin "Fortuna" galerisine gitti. Prof. Smith'in gösterdiği eserle birlikte Türkiye'den kaçırılmış bir mozaige de el koydu. 1993'te dedektif Keith Paul'un, Gaziantep'in Nizip ilçesinde de Roma İmparatorluk dönemine ait Zeugma antik kentindeki kaçak kazılardan kaçırılmış bu mozaigi fotoğrafla da saptadığını bildirmişti.

Dedektif Keith'in müdahalesinden yaklaşık 6 ay kadar önce, 2 Temmuz 1992'de Gaziantep Müze Müdürlüğü'ne bir ihbar yapılmış ve Ayvaztepe'den bazı mozaiklerin kaçırdığı bildirilmişti. Müze müdürlüğü, yörede yaptığı kazıda ihbarın doğruluğunu da saptamıştı.

Bu kaçak mozaik "Atadam Nessos ve Herkül'ün eşi Daineira"yı göstermekteydi. FBI, olayı Türk hükümetinin avukatlarının dışında ayrıca Interpol aracılığı ile Türk polisine de bildirdi.

Ya benim tek başıma ortaya çıkardığım Karun Hazinesi, Elmalı Definesi, Girlandlı Lahit, Marsyas heykeli, Bursa'daki Osmanlı tombakları, Rodos'taki Kuran-ı Kerimler gibi ya da Prof. Smith'in bildirdiği "kıvrık saçlı erkek" kabartması gibi eserler geri getirilebilirdi. Çünkü bu olaylar her türlü kanıt ve tanıya dayalı olduğu için Genel Müdürlüğe yapacak başkaca bir iş kalmamıştı.

Marsyas davası

Hazır kanıt ve tanıklarla "başarı" sağlayan Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün, kendi örgütü ile tek bir eserin Türkiye'den kaçırıldığını dahi kanıtlayamaması ve bu mozaigeyi kaptırması, arkeologlarca beceriksizlik olarak kabul ediliyor.

Üstelik "Atadam ve Herkül" ile ilgili gerekli bilgileri FBI ve Gaziantep Müzesi sağladığı halde, kaçakçılık ile ilgili bağlantıları Genel Müdürlüğün kuramaması gerçeği, üzüntü kaynağı oldu.

Manisa Müze Müdürlüğü, şimdiye kadar Türkiye'de yapılmayan bir yola başvurarak Abdurrahman Çetin ve öteki kaçakçılar aleyhinde devleti zarara sokmaktan dolayı heykelin New York'taki değeri üzerinden tazminat davası açmıştı.

Heykelin geri dönüşü ile bu davanın düşebileceğini söyleyen sanık avukatlarına karşılık, hazine avukatları da "Türkiye'nin bu heykelin geri getirilmesi için Amerika'da yaptığı tüm harcamaların karşılığı olan değerini, davaya konu olarak suçlulardan isteneceğini" bildiriyorlar. Çetin, "Heykelin geri gelmesi yüreğimi ferahlatıyor. Yaptığımı pişmanım. Vicdan azabı çekiyorum" diyor.

Modanın sağı solu belli olmaz

► Şeytan tüylerinin işe en çok karıştığı yer, modadır. Bir bakarsınız her şeyi özenli dört dörtlük bir model hiç tutulmaz. Bir bakarsınız en sıradan, en basit sandığınız bir model, zirveye ulaşır.

NECLA SEYHUN

Tadından yenmez!.. Paris'te modacı olmak gibi var mı?.. Yok, yok!..

Dile dilediğini!..

İstediklin elinin altında.

Ketenlerin en hası, kadifelerin en tüylüsü, satenlerin en parlağı, yünlülerin en yumuşağı, dantellerin en örümcek ağı gibi olanları!..

İnciğin, boncuğun, yalancı taşların akla hayale gelmeyen her çeşidi!..

Her rengi, her biçimi, her boyda olanı!..

Renk seçimi dedin mi?..

Olanığın sonu yok!..

Kırmızı mı kullanılacak örneğin?..

Hepsi hazır!..

Kan kırmızısı, nar çiçeği kırmızısı, şarap kırmızısı, bayrak kırmızısı,

gelincik kırmızısı!..

Yok, kırmızı değil sarı!..

Güneş sarısından altın sarısına, mimozadan bala, ayvadan portakala tüm tonları ile emre

Neyin ne zaman tutacağı hiç belli olmaz.

Modada belirli bir yol, belirli kurallar yok ki!..

Onun için de en güzel dantelleri, en güzel ipekli kolları kullanmak, en güzel incik boncuklarla bezemek yeterli değil.

Evet, un, yağ, şeker!..

Hepsi tamam!..

Ama moda dünyasında helva yapmak o kadar kolay mı?..

